

Zhytomyr Ivan Franko State University Journal.
Philological Sciences. Vol. 2 (90)

Вісник Житомирського державного
університету імені Івана Франка.
Філологічні науки. Вип. 2 (90)

ISSN (Print): 2663-7642
ISSN (Online): 2707-4463

УКРАЇНСЬКА МОВА І ЗАГАЛЬНЕ МОВОЗНАВСТВО

УДК 811.161.2:801.7

DOI 10.35433/philology.2 (90).2019.60-68

ВЛАСНЕ ІМ'Я ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Г. М. Доброльожа*

У статті порушено питання, які пов'язані з одним із найважливіших аспектів національної ідентифікації особи зокрема та народу загалом і стосуються антропонімічних найменувань громадян у сучасній Україні. Автор статті з'ясовує традиційні та нетрадиційні шляхи поповнення онімного словника, а також протилежний процес – перехід онімів до номінації бізнесів і продукції, назв хімічних елементів і фізичних величин, астрономічних об'єктів і міст/сіл, представників світу флори і фауни. У статті проаналізовано розвиток лінгвістичної науки ономастики, яка вивчає власні імена, їхнє виникнення та розвиток, структуру, семантику та функціонування в мові. Автор звертає увагу на безмежну кількість власних назв, які значно переважають за кількістю загальні назви, і поділяються на численні групи за значенням: антропоніми, зооніми, фітоніми, топоніми, гідроніми, етноніми, космоніми, хрононіми, теоніми, ергономі, порейоніми, урбаноніми.

Автор пояснює основні чинники, які зумовлюють вибір імені для дитини – пора року народження, релігійні, національні або сімейні традиції, фізичні особливості дитини, мода, вплив політичних подій, телевізійних серіалів та різноманітних шоу на вразливих та емоційних батьків. У статті автор дає короткий аналіз вибору імен у певні історичні епохи, пояснює причини та наслідки для дітей, які отримали нетрадиційні, чудернацькі найменування. Хоча в Україні є декілька нормативних словників-довідників, які дають змогу красиво, змістовно і яскраво назвати дитину, чимало батьків припускаються різнотипних помилок, вигадуючи ім'я для нащадка.

На жаль, сьогодні в нашій країні відсутня цілісна державна політика щодо найменування осіб, і тому батьки можуть вибрати як ім'я будь-яке слово, сполучення слів. Як результат, в українському ономастиконі з'явилися десятки імен-покручів, варіантні імена, розмовні форми імен, орфографічно неправильно записані імена, а також імена, властиві чужим мовам і культурам.

* кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри української мови
(Житомирський державний університет імені Івана Франка)
galina.dobrol@gmail.com
ORCID: 0000-0003-3684-5972

У статті автор висловлює пропозицію для батьків щодо вдумливого вибору імені дитини або ж самостійної верифікації власного імені та прізвища, оскільки держава гарантує можливість за потреби змінити ім'я та прізвище особи.

Ключові слова: ім'я, прізвище, онім, ономастика, антропонім, слов'янські автохтонні імена, церковні імена, традиційні імена, номінація, кодифікація.

THE PROPER NAME AS AN IMPORTANT FACTOR IN THE FORMATION OF NATIONAL IDENTITY IN MODERN UKRAINE

G. M. Dobrolyozha

The article addresses issues that are related to one of the most important aspects of national identification of a person in particular and of the people in general, and which relate to the anthroponymic names of the citizens in modern Ukraine. The author explores the traditional and unconventional ways of compiling an on-line dictionary, and vice versa – moving on to business and product nominations, names of chemical elements and physical values, astronomical objects and cities/villages, representatives of the world of flora and fauna. The development of linguistic science of onomastics, which studies proper names, their origin and development, structure, semantics and functioning in language, is analyzed in the article. The author draws attention to the infinite number of proper names, which outnumber the common names, and are divided into numerous groups by meaning: anthroponyms, zoonyms, phytonyms, toponyms, hydronyms, ethnonyms, cosmonyms, chrononyms, theonyms, ergononyms, poreonyms, urbanonyms.

The author explains the main factors that determine the name of the child – religious, national or family traditions, physical characteristics of the child, the year and the season of birth, fashion, the impact of political events, television series and various shows on sensitive and emotional parents. In the article the author gives a brief analysis of the choice of names in certain historical eras, explains the causes and consequences for children who received non-traditional, strange names. Despite the fact that in Ukraine there are several normative thesauruses that make it possible to name a child beautifully, meaningfully and clearly, many parents make different types of mistakes, inventing a name for the posterity.

Unfortunately, in our country today there is no comprehensive national policy on naming persons, and therefore parents or adults can choose any word, phrase as a name. As a result, the Ukrainian onomasticon came up with dozens of twisted names, variants, colloquial names, misspellings, and names specific to foreign languages and cultures.

In the article, the author deems it reasonable that parents should think carefully about choosing a child's name or independently verifying their first and last names, since the state gives the opportunity to change the first and the last name.

Key words: name, surname, name, onomastics, anthroponym, Slavic autochthonous names, church names, traditional names, nomination, codification.

Проблема називання будь-чого/кого – дитини чи хом'ячка, котеджного містечка чи торговельного центру, сорту яблук чи марки вина – є надзвичайно важливим аспектом, оскільки від цього залежить успішність життєвого шляху людини, популярність закладу, рівень продажів певної продукції тощо.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Власні назви виникли здавна, вони масово продукуються та повсюдно використовуються.

Найменування допомагають установити міжмовні зв'язки в синхронії та діяхронії, з'ясувати історичні факти, пов'язати їх із певною місцевістю та народом (конкретними особами), установити смислове та стилістичне навантаження власних назв тощо. Напрацювання вчених щодо семантики, етимології, структури, стилістики різноманітних номінацій використовують різні науки – історія, географія, археологія, фізика,

біологія, хімія та ін., наприклад, власними іменами людей ставали назви хімічних елементів: *Радій*, *Гелій*, *Іридій* (*Ірида*) і, навпаки, – похідні утворення від власних назв заповнювали таблицю хімічних елементів: *Францій*, *Меркурій*, *Тантал*, *Борій*, *Європій*, *Тулій* та ін. Що ж до біології, то із запалом та почуттям гумору науковці-дослідники називають іменами президентів та відомих сучасників нові види рослин і тварин: *Дональд Трамп* – це гусениця, амфібія, міль; *Барак Обама* – рибка, павук і лишайник; *Джорж Буш* – маленький жучок; *Принц Чарльз* – жабка-квакша; а от *Playboy Хю Хефнер* став болотяним кроликом.

Галузь лінгвістичної науки, яка вивчає власні імена – їхнє виникнення та розвиток, функціонування у мові, називається *ономастикой* (*онім* – з грецької *опута* "ім'я, назва"). *Оними* – це індивідуальне найменування окремих одиничних об'єктів [4: 79]. *Онім* виражається словом, словосполученням чи реченням (*Бровко*; *Микільська Слобідка*; *Той, що в скалі сидить*) і служить для виокремлення, виділення та розрізнення певного індивідуального, неповторного об'єкта. О. Селіванова зазначає, що *онімічне* значення містить співвіднесення з певним референтом (людиною, місцем, твариною, астронімічним об'єктом), а також компонент відомості імені, стилістичну, оцінну, емотивну й естетичну інформацію [7: 426]. Поняття *онім* надзвичайно широке та багатоаспектне (зокрема, проф. Ю. Карпенко вважає, що в українській мові функціонують мільйони власних назв, і вони за кількістю значно переважають загальні), тому мовознавці розподілили *оними* на значеннєві групи: антропоніми, зооніми, фітоніми, топоніми, гідроніми, етроніми, космоніми, хрононіми, теоніми, ергоніми, порейоніми тощо

[4: 404].

Українська ономастика має досить давні та ґрунтовні традиції, щоправда, основні напрацювання здійснювалися у напрямку топоніміки, гідроніміки та етроніміки, і вже значно пізніше наукову увагу ономастів привернули антропоніми, урбаноніми та інші значеннєві групи онімів. Розвиток ономастики в Україні пов'язаний з іменами М. Максимовича, Я. Головацького, І. Франка, М. Сумцова, В. Григоровича, М. Кордуби, Л. Скрипник, К. Цілуйка, Ф. Шевченка, С. Бевзенка; останні десятиліття різні аспекти ономастики досліджують Л. Гумецька, Ю. Карпенко, П. Чучка, О. Компан, І. Борисюк, М. Демчук, С. Вербич, С. Пахомова, І. Фаріон, І. Желізняк, М. Худаш, Н. Пасік, А. Зубко та ін., адже напрямки досліджень надзвичайно різноманітні – це походження і способи утворення власних назв, вивчення онімів у синхронії та діахронії, роль омонімів у зразках народної творчості (казки, легенди, пісні, фразеологія, загадки, примовки, каламбури тощо), онімна лексика у творах письменників, емоційне та естетичне навантаження власних найменувань, вплив онімної лексики на світогляд та сприйняття довколишнього світу (когнітивна ономастика) тощо.

У рамках однієї статті неможливо розглянути всі аспекти вивчення онімів, тому зосередимося на функціонуванні антропонімів як чинника, що формує ідентичність українця.

Антропонім (з грецької *anthrōpos* "людина" і *опота* "ім'я, назва") – це власне прізвище, ім'я, по батькові, псевдонім чи прізвисько людини. Антропоніми не лише номінують особу, але й уживаються як знакові одиниці в структурі різноманітних найменувань (*урочище Кучмин Яр*, *Мамаєва Слобода*, *Батієва гора*, *ритуальне бюро "Плутон"*, *шоколад*

"Оленка", сирок "Смачненька (? Дашенька"). Окремі антропоніми стають загальноживаними апелятивами (*руській іван* "зневажливе звертання до росіян у Європі"; *наташа* "загальне звертання до дівчат і жінок із Росії в Туреччині та Єгипті"; *вася, петя* – "про неухажного, дурнуватою чоловіка", *кульома іванівна* "про забудькувату людину", *тітушки* "наймані гопники-рекетери"); деякі антропоніми перейшли до розряду прозивних імен і зрозумілі в різних мовах та культурах (*хуліган, квіслінг, хам, донжуан, казанова*).

Надзвичайно потужною енергетикою володіють імена, ужиті в текстах українських пісень; як правило, використовуються традиційні, глибоко змістовні та символічні імена: *Іван (Іванко), Василь (Василько, Василечко), Роман, Катерина, Ганна, Галина, Надія*. Дуже активно та вигадливо вмонтовані антропоніми у структуру та семантику українських фразеологізмів – певним ідіомам вони надають ритмічності (*при бідному Хомі погано нашій кумі; Мاستи Федя медом, а Федь Федьом*), інші через ім'я-прізвисько начебто "прив'язують" нас до персонажа, місця та ситуації (*Василь бабі сестра в третіх; От Юхим – із води вийде сухим; Кузьма Мар'яну рідний Федір*).

Актуальність обраної теми полягає в практичному застосуванні теоретичних напрацювань з антропоніміки, адже сьогодні в українському мовознавстві створений потужний фактологічний базис для доречного вибору імені новонародженої дитини – це словник-довідник Л. Скрипник та Н. Дзятківської "Власні імена людей" (1986), монографія М. Демчук "Слов'янські автохтонні особові власні імена в побуті українців XIV – XVII ст." (1988), словник І. Трійняка "Словник українських імен" (2005), словник П. Чучки "Слов'янські особові

імена українців: історико-етимологічний словник" (2011).

Метою написання статті стало осмислення сучасного масиву імен, які функціонують в українському антропонімічному полі; доцільність вибору певного імені; аналіз типових помилок, які роблять батьки, вибираючи ім'я для сина чи доньки.

Аналізуючи оніми, автор використала сучасні **мовознавчі методи** дослідження, а саме: описовий, порівняльно-історичний, зіставний, лінгвогеографічний, а також методику відносної хронології.

Виклад основного матеріалу. Називання людей завжди було обумовлено певними чинниками – це могли бути релігійні, національні або сімейні традиції, фізичні особливості дитини, пора року народження, модні віяння. Кожна історична епоха характеризувалася певним комплектом імен, які давали новонародженим того часу. Безумовно, проаналізувати особові імена в усі історичні періоди України неможливо, і тому виконаємо фрагментарний аналіз найменувань людини в окремі знакові епохи.

Період Русі (IX – XII ст.) у дохристиянські часи характеризується широким діапазоном імен, які в антропонімічній літературі називаються як: *поганське ім'я, язичницьке ім'я, давньоруське ім'я, дохристиянське ім'я, нехрещене ім'я, нехристиянське ім'я, нецерковне ім'я, слов'янське ім'я*. Для упорядкування термінологічного різноманіття українська ономастка М. Демчук запропонувала науковий термін *слов'янське автохтонне ім'я*, тобто "ім'я праслов'янського походження або утворене пізніше, уже в антропонімії того чи іншого конкретного слов'янського народу, на споконвічно слов'янському народному ґрунті" [3: 13].

"Літопис Руський" пропонує надзвичайно широку палітру саме

таких слов'янських автохтонних імен. До давньоруських імен належать слов'янські антропоніми, утворені від загальнослов'янських слів, що називають звирів, порядок лічби, розмір, риси характеру тощо: *Тур, Либідь, Добриня, Путята, Малуша, Гордята, Милятич, Путиша, Блуд, Вовчий Хвіст*; слов'янські оніми-композиції: *Ярослав, Мстислав, Святослав, Святополк, Предслава, Ярополк, Всеволод* та ін. У дохристиянську епоху в Русі активно функціонували скандинавські імена: княжі – *Олег, Ігор, Ольга*; імена дружинників – *Синеус, Улаф, Трувор, Інгельд, Фарлоф, Руар, Лідул*; траплялися половецькі антропоніми: *Рогнеда, Рогволод*. Після прийняття християнства поширення набули церковні імена грецького походження: *Ілля, Гліб, Василь, Олена, Софія, Анна, Борис, Андрій, Роман, Євпраксія* та ін. [5].

Незважаючи на поширеність та обов'язковість церковних імен, слов'янські автохтонні імена фактично функціонують до XVII ст. [2: 32]. В офіційних документах Київського воєводства Великого Князівства Литовського трапляються слов'янські автохтонні імена та церковні імена на ознаку однієї особи: *Ма(р)ку Кравъцу, Ма(р)тину Белашъку, Василя Ще(р)бини* (1587) [1].

В XI – XIII ст. в активному вжитку були майже двісті імен-композицій (двоосновних імен), твірними основами для яких стали понад сто слов'янських основ, проте до XVI – XVIII ст. таких імен залишилося не більше двадцяти: *Бо(г)данови Кравъче(н)кови, Адама Богуфала* (від імені *Богухвалъ*), *па(н) Влады(с)ла(в) Немиры(ч)*. Двокомпонентні імена з часу Русі та й у пізніший період були елітними, їх отримували тільки представники привілейованих верств населення [9: 189].

У староукраїнський період XV – XVII ст. документально фіксуються

численні грецькі запозичення: *Іван, Михайло, Тарас, Микола, Зиновій, Юрій, Тиміш, Оксана, Устина, Грицько, Гурін, Гаврило, Хома, Матей, Яцко, Тихно, Кондрат* та ін.. Характерно, що антропоніми визначають соціальний статус носія, наприклад: *Іоанн* (священик), *Іван* (шляхтич, пан), *Івашко, Іванець, Івасько, Іванко, Іванько* (простолюдин) [8: 272]. У документообіг входять запозичення через польську мову (*Гелена, Адам, Штефан, Зиновій, Ян*), також інколи вживаються слов'янські автохтонні імена (*Богдан, Зірка*). Цікаво, що саме у цей період на основі імен формується основний масив українських прізвищ: *Петрусенко, Григорець, Грищук, Горпинич, Богуш* та ін.

Період подальшого входження України як колонії до СРСР відбувся після жовтневого перевороту та перемоги більшовиків (1917 р.) – у результаті було утворено нову країну *Совецький Союз*. Це політичне, економічне, культурне та світоглядне потрясіння спричинило злам у всіх сферах життя, зокрема, було спотворено традицію називання дітей. Якщо раніше новонароджених, переважно, називали за ім'ям святого, який припадав на день уродин (у А. Шияна читаємо: *Піп був розсердився, і коли в сім'ї народився син, то назвав його Македоном*), або як діда-бабу, або як певну історичну особу (*Тарас, Максим, Богдан, Іван, Леся*), то в совецький період дітей пропонували називати зі "смыслом". Процес семантичної антропонімізації був досить своєрідним, адже у результаті чимало дітей отримали дивакуваті імена, дехто в побутовому житті переінакшував їх на звичні, а інші у процесі зміни політичних рухів чи особистого дискомфорту міняли на офіційному рівні (*Сталіна* → *Ліна*). У радянську епоху для називання хлопчиків і дівчаток пропонувалися такі групи імен [6]: назви рослин (*Лілія, Розалія, Гвоздика, Бегонія,*

Камелія, Граб, Дуб, Флора), хімічних елементів (Радій, Гелій, Іридій, Вольфрам), топонімів (Волга, Казбек, Гімалай, Онега), наукових термінів (Медіана, Молекула, Атом), технічних новинок (Дрезина, Плакат, Трактор (-ина), Комбайн), назви суспільних статусів особи (Атеїст, Піонер, Комсомол, Декабрист, Товариш), ідей (Свобода, Зоря, Зірка, Совет, Ідея, Воля). Певний період особливо популярними були оніми, пов'язані з політичними подіями совєцького періоду: дата жовтневого перевороту (Октябрь (-іна), Ноябрь (-іна), закличками (Дамир (-а), Даздраперма (від *Да здравствует первое мая!*), іменами-прізвищами вождів (Пятвчет (від *Пятаков четвером*), Вілор (-а), Вілен, Віль, Владлен, Мелор (Маркс-Енгельс-Ленін), Еліна, Кіра, Сталіна) та ін..

Проте більшість батьків дуже любили власних дітей, зберегли здоровий глузд і називали новонароджених традиційними українськими іменами, переважно грецького походження, які протягом століть усталилися в антропоніміконі, витворили лінійку побутових, пестливих та згрубілих форм, наприклад, Галина (з грец. "спокійна, тиха") – Галя, Галка, Галочка, Галька, Галюся, Галюня, Галинка, Галиночка та ще понад десять емоційно-експресивних форм.

Як правило, імена маленьким українцям добиралися за спеціальними словниками-довідниками, якими послуговувалися працівники загсів (наприклад, Скрипник Л., Дзятківська Н. "Власні імена людей: словник-довідник"), тому вони були унормовані, узгоджувалися із традиційними прізвищами (Тарас Петриненко), легко і звично перетворювалися у називання по батькові (Артем → Артемович). Однак і тут траплялися казуїстичні ситуації, коли, наприклад, не враховували, як звучатиме у поєднанні ім'я та прізвище (Борис

Ракоїд, Іван Рябоштан), який вигляд матиме ініціальний запис (Ельцин Борис Николаевич), інколи неграмотні працівники та недалекоглядні батьки записували побутову форму імені як офіційну (Таня, Зіна, Ляля, Льоля, Альона, Ал-др), досить часто при виборі імені батьки керувалися містечковою модою – і тоді у класах масово з'являлися Світлани, Наталії, Ірини, Тетяни, Анастасії, Марії, Ігорі, Олександри, Дарини, Софії, Олеги, Максими; у 1961 р. після польоту Ю. Гагаріна в космос батьки почали огульно називати синів Юріями.

Друга половина 80-их років ХХ ст. ознаменувалася падінням залізної зависи – і разом із бульйонними кубиками, "ю-пі", "вареними" джинсами з'явилися численні закордонні серіали, після перегляду яких батьки давали своїм дітям такі імена, як: Ізаура, Маріанна, Роберт, Рудольф, Ерік, Рональд і под.

Після здобуття Україною державної незалежності (1991 р.) українці повернулися до призабутих традиційних імен, останні роки дівчаток часто називають Анастасія, Ганна, Дарина, Катерина, Марія, Уляна, Софія, Соломія; хлопчиків – Богдан, Іван, Тарас, Максим, Артем, Арсен, Назар, Матвій, Дмитро, Михайло, Данило, Кирило, Тимофій, Ярослав, Владислав.

Проте загалом питання щодо іменотворчості та називання дітей не вирішилося, а ще більше загострилося, і причин цьому декілька:

1. В сучасній Україні відсутня законодавчо закріплена норма щодо називання дітей, тому батьки можуть вигадати оригінальне ім'я, наприклад, у вигляді алфавіту або будь-якого слова-неологізму, і як результат: Ерхал, Будірхан, Олівер-Мансосо, Тамерлан, Максиміліан-Хасан, Ставр, Еліот-Леопольд, Тайдер, Есеогене, Моханда-Мулуд, Авігея, Айя – у Житомирській області (у 2018 р.); Клоун Сміхось, Феш-де-Жур,

Ліпргмміллісс, Леонелла, Тігран, Сумейра – в Україні.

2. У нашій країні проживає чимало етнічних груп, які для збереження самоідентифікації зберігають національні імена і відповідно до традицій називають дітей, наприклад: єврейські – *Давид, Мойсей, Есфір, Рахіль*; російські – *Марфа, Дар'я, Аріна, Анна, Каріна, Крістіна, Авдотья, Єлісей, Веньямін*; азербайджанські – *Ільхам, Дамір, Фатіма, Алія*; польські – *Зофія, Франц, Казимир, Ян* тощо.

3. В Україні відсутній єдиний підхід до обов'язкового нормативного перекладу імен із російської на українську мову – в результаті з'явилися: *Ульяна, Татяна, Наталья, Маріна, Даріна (Дар'я і Дарья), Єлізавета, Фьокла, Даніл (Данііл), Кіріл (Кірілл), Вячеслав, Марк, Нікіта (Нік), Ніколай, Філіпп, Тімур*. Також частина імен є калькою з російської, оскільки містить кінцевий *-ій*, що українським іменам не властивий (за деякими винятками: *Анатолій, Матвій, Сергій, Андрій*): *Євген (-ій), Арсен (-ій), Назар (-ій), Антон (-ій)*.

4. Частина імен мають офіційні паралельні форми – це також не сприяє унормуванню називної традиції: *Дарина – Дар'я – Дарія – Дарка* (хоча історично була *Одарка*), *Ілля – Ілько, Лев – Левко, Олександр – Олесь, Олексій – Олекса, Опанас – Панас, Євгена – Євгенія, Каріна – Карина*.

5. Дехто з батьків називає дітей за примхою, абсолютно не задумуючись на тим, як складеться життя їхньої дитини надалі; сьогодні в Україні ходять до школи *Дантес, Касандра, Янукович, Ісус Христос*; інші громадяни змінюють імена-прізвища в дорослому віці – у 2014 р. в м. Києві балотувалися до Верховної Ради *Вейдер Дарт, Амідала Падме, Палпатін Імператор, Йода Магістр* і под.

До речі, на увагу науковців,

законодавців та пересічних українських громадян заслуговують також прізвища, які містять помилки внаслідок:

1) зросійщення прізвища: *Свистун* → *Свистунов*, *Баран* → *Баранов*, *Салко* → *Салков*, *Горб* → *Горбов*, *Добролежа* → *Доброльожа*, *Ступак* → *Ступаков*, *Могучих* → *Магучих*, *Неїжмак* → *Неежмаков*, *Качан* → *Качанов*, *Солодуха* → *Саладуха*, *Віник* → *Венік* і под.;

2) орфографічних помилок: *Денесюк, Свінар, Саладуха, Небелица, Перепилиця* і под.; юристам відомі ситуації, коли члени однієї сім'ї змушені в судовому порядку доводити родинні зв'язки, оскільки їхні прізвища різняться однією-двома літерами: *Сві(е,є,и)н(ь)циц(ь)кий, Пе(е, і, у)ре(е, і, у)пе(е, і, у)ли(і)ця(а)*;

3) нефахового перекладу з російської мови: *Міхайлов, Данільський, Кісіль* та безліч інших, адже відоме правило: *Якщо в мові перекладу є відповідне слово, то переклад здійснюється відповідно до цього слова: Глібов (бо Гліб), Клименко (бо Клим)*.

Висновки. На нашу думку, загальнодержавний процес уніфікації прізвищ, виправлення різнотипних помилок у написанні імен та прізвищ є малоімовірний, тому кожен громадянин повинен подбати про своє прозивне *Я* самостійно й усвідомлено, оскільки держава дає змогу виправити помилку або за потреби змінити ім'я та/чи прізвище.

На жаль, український законодавець укотре (29.10.2019) заборонив змінювати *по батькові* особи, і цей елемент ідентифікації залишається абсолютно непорушним, незважаючи на рішення Європейського Суду з прав людини й те, що значна частина громадян України змінила б власне *по батькові* через вагомні причини – чудернацькість, екзотичність, зросійщення, незвучність прізвища, імені та *по батькові*, несприйняття

через сімейні обставини тощо. Така впертість та непохитність депутатів ВРУ повинна спонукати батьків до ще уважнішого ставлення щодо вибору імені новонародженому.

Проаналізовані антропонімічні найменування свідчать про те, що на сучасному етапі процес ім'ятворення в Україні є здебільшого хаотичним, законодавчо не визначеним і потребує кодифікації та вдосконалення через створення відповідної законодавчої бази, сучасних спеціальних словників-довідників і роз'яснення молодим батькам значення та суті імені, яке вони обирають для своєї дитини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Актова книга Житомирського гродського суду (1582–1588 рр.). Зберігається в ЦДІАК України : ф. 11, оп. 1, од. зб. 1. 367 с.

2. Гумецька Л. Нарис словотворчої системи української актової мови XIV – XV ст. Київ, 1958. 298 с.

3. Демчук М. Слов'янські автохтонні особові власні імена в побуті українців XIV – XVII ст. Київ, 1988. 169 с. URL : <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001705> (дата звернення 12.09.19).

4. Карпенко Ю. Українська мова. Енциклопедія / Редкол. Русанівський В. та ін. Київ, 2000. С. 79, 404, 405. URL : <http://litopys.org.ua/ukrmova/um.htm> (дата звернення 12.09.19).

5. Літопис Руський / Перекл. Л. Махновця. Київ, 1989. 591 с. URL : <http://litopys.org.ua/litop/lit.htm> (дата звернення 12.11.18).

6. Мокиєнко В., Никитина Т. Толковий словарь языка Совдепии. Харків, 1998. 701 с. URL : <https://www.twirpx.com/file/553643/> (дата звернення 4.10.19).

7. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава-Київ, 2006. 716 с. URL :

<http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/go/article/download/7968/9231> (дата звернення 4.11.19).

8. Ящук Л. Антропонімія "Кременецької актової книги земського суду 1578". *Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства*. Київ, 2016. В. 21. С. 271–274. URL : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=spml_2016_21_60 (дата звернення 4.10.19).

9. Ящук Л. Слов'янські особові імена Житомирщини XVI – XVII ст. *Волинь-Житомирщина: Історико-філологічний збірник з регіональних проблем*. Житомир, 2015. Вип. 26. С. 187–194. URL : <http://eprints.zu.edu.ua/19397/> (дата звернення 3.10.19).

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. *Aktova knyha Zhytomyrskoho hrodskoho sudu (1582 – 1588)*. [Act Book of Zhytomyr City Court]. Zberihaietsia v TsDIAK Ukrainy: f. 11, op. 1 [in Ukrainian].

2. Humetska, L. L. (1958). *Narys slovotvorchoi systemy ukrainskoi aktovoi movy XIV – XVst*. [Essay on the word-formation system of the Ukrainian act languages of the XIV – XVcenturies]. Kyiv: Vydavnytstvo Akademii nauk. DOI: <https://doi.org/10.18524/2410-3373.2017.20.133857> [in Ukrainian].

3. Demchuk, M. O. (1988). *Slovianski avtokhtonni osobovi vlasni imena v pobuti ukrainsiv XIV – XVII st*. [Slavic autochthonous personal first names in Ukrainians' everyday life of the XIV – XVII centuries]. *Naukova dumka – Scientific Thought*. Kyiv [in Ukrainian].

4. Karpenko, Yu. O. (2000). *Ukrainska mova* [Ukrainian language].

Rusanivskiy V. (Ed). *Ukrayinska entsyclopedia – Ukrainian Encyclopaedia*. (Pp. 79, 404, 405). Kyiv [in Ukrainian].

5. *Litopys Ruskyi/Ruschronicle* (1989). Perekl. Makhnovtsia, L.H. Dnipro, Kyiv [in Ukrainian].

6. Mokyenko, V.M., Nykytyna, (1998). *Tolkovy slovar yazyka Sovdepії [Explanatory dictionary of the language of the Soviets]*. (Vol.1). Kharkiv: Folio-Pres [in Ukrainian].

7. Selivanova, O. O. (2006). *Suchasna linhvistyka: terminolohichna enzyklopedia [Modern Linguistics: Terminological Encyclopaedia]*. Poltava-Kyiv [in Ukrainian].

8. Yashchuk, L. V. (2016). Antroponimiia "Kremenetskoï aktovoï knyhy zemskoho sudu 1578" [Anthroponymy of the Kremenets Act Book of the Zemsky Court 1578]. *Suchasni problemy movosnavstva ta literaturosnavstva – Modern Problems of Linguistics and Literary Studies*, 21, 271–274. Kyiv [in Ukrainian].

9. Yashchuk, L. V. (2015). Slovianski osobovi imena Zhytomyrshchyny XVI – XVII st. [Slavic personal names of Zhytomyr region of the XVI – XVII centuries]. *Volyn-Zhytomyrshchyna – Volyn-Zhytomyr*, 26, 187–194. Kyiv [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редколегії: 14 листопада 2019
Схвалено до друку: 29 листопада 2019